UvA-DARE (Digital Academic Repository)

De groei van de Chinese groep van Suriname 1964-1970

Lamur, H.E.

DOI

[10.1163/22134360-90002168](https://doi.org/10.1163/22134360-90002168)

Publication date

1976

Document Version

Final published version

Published in

Nieuwe West-Indische Gids

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Lamur, H. E. (1976). De groei van de Chinese groep van Suriname 1964-1970. *Nieuwe West-Indische Gids*, 51(1), 13-19. <https://doi.org/10.1163/22134360-90002168>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

H.E. LAMUR

DE GROEI VAN DE CHINESE GROEP VAN SURINAME 1964-1970

Tussen 1870 en 1940 heeft de immigratie van kontraktarbeiders een grote rol gespeeld bij de groei van de Surinaamse bevolking. Van de groepen die op kontraktuele basis naar Suriname werden overgebracht kunnen de Portugezen, Chinezen, West-Indiërs, Hindoestanen en Javanen worden genoemd. De Chinezen en de Europeanen vormen thans de kleinste groepen welke als afzonderlijke etnische eenheden worden onderscheiden bij tellingen. Over deze groepen is heel weinig gepubliceerd, hoewel beide in het sociaal-economische leven een belangrijke rol spelen. Dit artikel gaat over Chinezen en is bedoeld als een bijdrage tot kennisvorming over één aspect van hun sociale leven: de bevolkingsgroei. In concreto zal worden nagegaan in welke mate de vier componenten van de bevolkingsgroei, geboorte, sterfte, immigratie en emigratie hebben bijgedragen tot de demografische ontwikkeling.

Het onderzoek is beperkt tot de periode 1964-1970 aangezien over dit tijdvak de meest volledige gegevens beschikbaar zijn. Op 31 maart 1964 werd de Derde Algemene Volkstelling gehouden en op 31 december 1971 de Vierde. De Eerste (1 aug. 1921) en de Tweede Algemene Volkstelling (31 okt. 1950) geven geen gegevens welke voldoende zijn om voor dit artikel te worden gebruikt.

Het onderzoek waaraan dit artikel is ontleend werd gefinancierd door WOTRO.

Bevolkingsgroei

Tussen 1850 en 1870 kwamen naar schatting 2524 Chinezen als kontraktarbeiders naar Suriname, en wel in de jaren 1853 (18), 1858 (500), 1865 (278), 1866 (807), 1868 (516) en 1869 (405) (Encycl. N.W.I. 1915). Volgens de Eerste Algemene Volkstelling bedroeg het aantal Chinezen ongeveer 1300; bij de Tweede Algemene Volkstelling was dit gestegen tot 2371. In 1964 werden bij de census 5339 Chinezen geteld en bij de Vierde Algemene Volkstelling circa 6400.

De Chinese groep is tussen december 1963 en december 1970 toegenomen van 5251 tot 6791 (tabel 1). De procentuele groei is van jaar op jaar verschillend geweest. Voor de gehele periode bedroeg de gemiddelde jaarlijkse groei 36.7%. De bijdrage van elk

van de vier componenten van de bevolkingsgroei tot de totale toename is zeer ongelijk geweest. Immers voor de beschouwde periode was het geboortecijfer 32.1‰, het sterftcijfer 7.9‰ terwijl immigratieratio en emigratieratio respectievelijk 31.4‰ en 18.9‰ bedroegen.

Geboorte

Het bruto geboortecijfer van de Chinese groep — het aantal levendgeboren kinderen per 1000 leden van de groep — is tussen 1964 en 1970 gedaald van 46.5 tot 25.9‰, een afname van bijna 50%. Deze teruggang van de fertiliteit is veel sterker geweest dan voor de drie grote etnische groepen, en ook aanzienlijk meer dan voor Suriname als geheel (Lamur 1973, p. 63). Ook voor wat betreft Guyana — het westelijke buurland van Suriname — is voor de Chinezen een daling van het bruto geboortecijfer geconstateerd. Dit geldt althans m.b.t. de perioden 1891/1921 tot 1941/1945, en 1931-1946. Tussen 1891/1921 en 1941/1945 daalde het geboortecijfer van 29‰ tot 20‰. Van 1931 tot 1946 is deze ratio vrijwel constant gebleven op het niveau van 20‰ (Fried 1956, p. 59-60; 1958, p. 52). Voor de jaren zestig zijn mij geen gegevens bekend.

De sterke daling van het geboortecijfer van de Surinaamse Chinezen kan theoretisch van betekenis zijn. Immers ook bij de Chinezen van andere landen is een sterke afname van de fertiliteit geconstateerd. Generaliserend stelt Coale (1973, p. 70) dat de tendens tot daling van de fertiliteit na de Tweede Wereldoorlog zich het sterkst manifesteert bij groepen van Chinese afkomst. In dit verband noemt hij landen als Japan, Korea, Taiwan, Hong Kong, West Maleisië, Singapore, 'all with a large population of Chinese origin or with a culture that clearly derives from the Chinese'.

De factoren welke mogelijk samenhangen met de forse trendmatige afname van het geboortecijfer van de Surinaamse Chinezen zijn: de daling van de vruchtbaarheid, de gemengde huwelijken, de sex ratio. Om na te gaan in welke mate de teruggang van het geboortecijfer is veroorzaakt door afname van de vruchtbaarheid is het noodzakelijk de algemene en leeftijdspecifieke vruchtbaarheidscijfers bij de analyse te betrekken. Ik beschik helaas nog niet over materiaal betreffende het algemene vruchtbaarheidscijfer. Het is daarom niet mogelijk na te gaan welk deel van de geboortedaling is veroorzaakt door de afname van de vruchtbaarheid. Wel kan nog worden opgemerkt dat de Chinezen overver-

tegenwoordigd zijn in de stedelijke bevolking en de niet agrarische beroepen. En daar personen uit urbane gebieden eerder overgaan tot beperking van hun kindertal, is het aannemelijk dat de afname van de vruchtbaarheid één der oorzaken is van het lage geboortecijfer en van de daling daarvan bij de Chinezen. Maar Fried (1956, p. 66) waarschuwt tegen dergelijke verklaringen voorzover het de Chinezen in het algemeen betreft. Hij wijst erop dat althans in China een hoge sociaal-economische positie juist samengaat met hoge geboortecijfers; dit geldt beslist voor de periode waarin de werving van kontraktarbeiders plaatsvond. En aangezien de Chinezen die als kontraktarbeiders in Guyana zijn aangekomen tot de lage inkomensgroepen behoren, mogen ze worden gerekend tot de categorie met kleine gezinnen. Uit verder onderzoek moet blijken of dit laatste ook voor Suriname opgaat.

In de tweede helft van de negentiende eeuw zijn ruim 2500 Chinezen als kontraktarbeiders naar Suriname gebracht. De groep bestond overwegend uit mannen. Ook in de twintigste eeuw heeft er immigratie plaatsgehad, zij het op vrijwillige basis. Aangenomen wordt dat verscheidene van deze mannen in China een gezin hadden gevormd vóór hun vertrek naar Suriname. De gehuwde vrouwen kregen echter geen toestemming van hun clan om met hun man te emigreren. Door deze weigering hoopen de verwanten de man te dwingen na beëindiging van zijn arbeidskontraakt naar China terug te keren (Ankum-Houwink 1974, p. 45, 57). Dit alles nam niet weg dat de mannen ook in hun nieuwe vaderland een gezin vormden, meestal met niet-Chinese vrouwen. Fried (1956, p. 68) vermeldt dat dit verschijnsel, namelijk het gescheiden wonen van man en vrouw (plus kinderen), niet ongewoon was in de Chinese maatschappij.

Het toenemende aantal huwelijken tussen Chinezen en niet-Chinezen heeft vermoedelijk bijgedragen tot daling van het geboortecijfer. Het komt immers vaak voor dat kinderen geboren uit een samenleving (huwelijk, concubinaat) tussen een Chinees en een niet-Chinese vrouw, in Suriname niet als Chinees worden geclassificeerd. Hetzelfde geldt voor kinderen die een niet-Chinese vader en een Chinese moeder hebben. Het aantal kinderen waarvan één van de ouders van Chinese afkomst is, is in de loop der jaren toegenomen. Dit betekent dat het aantal geboorten dat wel tot de Chinese groep wordt gerekend naar verhouding afneemt. Deze daling kan ten dele verklaren waarom ook het geboortecijfer gebaseerd op het aantal 'zuiver' Chinese geboorten, sterk is teruggelopen. Ook voor Guyana wordt deze faktor

genoemd als een oorzaak van het afnemende aantal geboorten (Fried 1956, p. 60).

Een derde faktor die in verband kan worden gebracht met het teruglopen van het geboortecijfer is de sex ratio. Het geboortecijfer relateert het aantal levendgeborenen aan de omvang van de bevolking. Daar het mannenoverschot vrij groot is — sex ratio's bedroegen in 1950, 1964 en 1971 respectievelijk 162.5, 123.7 en 120.6 (tabel 1) — kan deze faktor het lage geboortecijfer verklaren. Iets dergelijks is het geval bij een andere Surinaamse groep: Ook bij de Javanen van Suriname is deze faktor van invloed geweest op het geboorteniveau (Lamur 1973, p. 31, 80-81). Wat echter niet wordt verklaard door de faktor sex ratio is de daling trend van het Chinese geboortecijfer. Immers op grond van deze afname zou de sex ratio moeten toenemen. Maar het tegendeel is waar: het mannenoverschot neemt juist af. Voor Guyana is de situatie identiek. Ook voor dit land blijkt de sex ratio te zijn afgenomen en wel van 130 in 1911 tot 121 in 1946, terwijl ook het geboortecijfer in deze periode is teruggelopen en wel met 50% (Fried 1958, p. 52). Dit is een bewijs dat zo deze faktor al een rol speelt, het niet de enige oorzaak is van het lage geboorteniveau van de Chinese groep. Hierbij moet worden opgemerkt dat de sex ratio voor de groep als geheel, een minder goede indicatie is voor het mannenoverschot, wanneer het erom gaat de invloed daarvan op het geboorteniveau te bepalen. Een betere maatstaf is de sex ratio voor de fertiele leeftijdsgroep. Gegevens hierover zullen echter pas op een later tijdstip beschikbaar zijn.

Tenslotte nog deze opmerking. Gezien de geringe omvang van deze groep is het zeer waarschijnlijk dat kleine aantallen een grote invloed hebben op ratio's zoals het geboortecijfer. Een voorbeeld: voor het jaar 1967 bedroeg het aantal geboorten 205, dit is slechts 50 meer dan voor 1966. Maar zelfs deze geringe toename van het aantal geboorten bedraagt meer dan 8% of 80‰ van de Chinese bevolking van 1967, welke toen ruim 6000 zielen telde. Gezien de mogelijke invloed van toevalsfactoren is enige voorzichtigheid geboden bij het interpreteren van de geboortecijfers. Het is duidelijk dat deze opmerking ook geldt voor de sterftecijfers evenals voor de ratio's van de migratie.

Sterfte

Tussen 1964 en 1970 is het bruto sterftecijfer gestegen en vervolgens gedaald. Het sterfteniveau van deze groep verschilt weinig

van dat voor Suriname als geheel. Voor het jaar 1970 lag het sterftecijfer zelfs lager dan de nationale ratio. Dit is niet verwonderlijk: de Chinezen zijn oververtegenwoordigd in de stedelijke bevolking. Dit houdt in dat zij wonen in gebieden met een grote concentratie van medische voorzieningen. Wat betreft de differentiële mortaliteit naar etnische groep is Suriname vergelijkbaar met Guyana. Fried (1958, p. 52) vermeldt dat het sterftecijfer van de Chinezen aldaar (10.5 %) lager was dan dat van de andere etnische groepen, althans in het jaar 1946.

Toch is het pas na standaardisatie van het sterftecijfer mogelijk aan te geven in welke mate de daling van de mortaliteit het gevolg is van verbetering van de overlevingskansen van deze groep. Het is immers niet uitgesloten dat ook andere factoren, zoals veranderingen in de leeftijdsstructuur, hebben bijgedragen tot afname van het bruto sterftecijfer. Wat Suriname als geheel betreft blijkt deze faktor wel van invloed te zijn geweest op de ontwikkeling van het sterftecijfer (Lamur, *ter perse*).

Immigratie

De immigratie van Chinezen is tussen 1964 en 1967 gedaald en na dat jaar toegenomen. Deze migratiestroom maakt een groot deel uit van de totale groei van de Chinese groep. Voor 1968 bedroeg het aantal immigranten zelfs 5 % van het aantal leden van de groep. Het merendeel komt uit Hong-Kong. De overigen zijn waarschijnlijk Surinaamse remigranten uit Nederland.

De immigrantengroep bestaat zowel uit mannen als uit vrouwen. Over het geheel genomen is het aantal mannen iets groter dan het aantal vrouwen.

Emigratie

Het jaarlijkse aantal Chinese emigranten bedraagt ongeveer de helft van het aantal dat zich in Suriname vestigt. Hierdoor is het migratiesaldo voor de periode 1964-1967 positief geweest. De trek naar het buitenland vertoont een vrij duidelijke trend: een stijging tussen 1964 en 1968 en een daling na laatstgenoemd jaar, toen de emigratie 3 % van het totale aantal Chinezen bedroeg. De trek is voornamelijk op Nederland gericht, terwijl de immigranten in hoofdzaak uit China afkomstig zijn, zoals eerder is opgemerkt.

Onder de emigranten zijn de mannen duidelijk in de meerderheid. Maar zowel voor mannen als voor vrouwen neemt het aantal jaarlijks toe. De indruk bestaat dat het hier vaak om studenten gaat.

Tabel 1.
Bevolking en bevolkingstoename 1921, 1950, 1964-1971.

Jaar 31 dec.	Bevolking		Toename		Bevolking naar geslacht		Sex ratio
	Abs.	Per 1000 **			M	V	
1921 (31 juli)	1300*	—	—		—	—	—
1950 (31 okt.)	2371	—	—		1468	903	162.5
1963	5251	—	—		2904	2347	123.7
1964	5544	293	54.2		—	—	—
1965	5769	225	39.7		—	—	—
1966	5904	135	23.1		—	—	—
1967	6146	242	40.1		—	—	—
1968	6345	199	31.8		—	—	—
1969	6627	282	43.4		—	—	—
1970	6791	164	24.4		—	—	—
1971	6400*	—	—		3500*	2900*	120.6

* Afgerond. Uit de tabel valt af te leiden dat het aantal Chinezen in 1971 bij de volkstelling lager was dan het voor 1970 op basis van de bevolkingsregisters berekende aantal. Hieruit mag echter niet worden geconcludeerd dat van een afname sprake is. Immers het aantal voor 1971 is een voorlopig cijfer. Bovendien kan ook de bij de census gehanteerde definitie van het begrip Chinees van invloed zijn geweest op de uitkomsten van de telling.

** Vergelijk voetnoot Tabel 2.

Tabel 2.
Groei van de bevolking, uitgedrukt in % van de gemiddelde bevolking.

Jaar	Geboorte	Sterfte	Natuurlijke groei	Immigratie	Emigratie	Migratiesaldo	Totale groei
1964	46.5	7.7	38.8	27.9	12.4	15.5	54.3*
1965	40.8	7.2	33.6	18.9	12.7	6.2	39.8
1966	26.5	7.3	19.2	17.9	14.0	3.9	23.1
1967	34.0	9.7	24.3	33.3	17.4	15.9	40.2
1968	21.7	9.1	12.8	50.1	30.9	19.2	32.0
1969	29.9	8.1	21.8	47.7	26.0	21.7	43.5
1970	25.9	6.7	19.2	24.4	19.2	5.2	24.4

* $(G - S) + (I - E)$ is voor enkele jaren groter dan het groeicijfer, berekend door de bevolkingstoename te relateren aan de omvang van de bevolking; dit als gevolg van het werken met één decimaal; verschillen te verwaarlozen (zie Tabel 1).

LITERATUUR

Algemeen Bureau voor de Statistiek, 1967. *Derde Algemene Volkstelling* (van 31 maart-1964). Paramaribo.

Algemeen Bureau voor de Statistiek, 1972. *Voorlopig resultaat Vierde Algemene Volkstelling* (van 31 december 1971). Paramaribo, 24 pp.

Ankum-Houwink, J., 1974. Chinese contract migrants in Surinam between 1853 and 1870. *Boletín de Estudios Latino-Americanos y del Caribe* 17, p. 42-68.

Coale, A.J., 1973. The demographic transition. *International Population Conference I*, Luik, p. 53-72.

Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië. Immigratie, p. 373-380, 1915.

Fried, M.H., 1956. Some observations on the Chinese in British Guiana. *Social and Economic Studies* 5, p. 54-73.

Fried, M.H., 1958. The Chinese in the British Caribbean. In: *Colloquium on overseas Chinese*. New York: Institute of Pacific Relations, p. 49-58.

Lamur, H.E., 1973. *The demographic evolution of Surinam 1920-1970: a socio-demographic analysis*. The Hague: Martinus Nijhoff, 207 pp.

Lamur, H.E., (ter perse). *Mortality levels in Surinam, 1950, 1964, 1970: the effect of the age structure*.

Welvaartsfonds, 1954. *Tweede Algemene Volkstelling* (van 31 oktober 1950) deel X. Paramaribo, 152 pp.